

Συγκριτική αποτίμηση στωικισμού και χριστιανισμού (Αθανάσιος Κορώνης, MSc στην Ορθόδοξη Θεολογία - Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο)

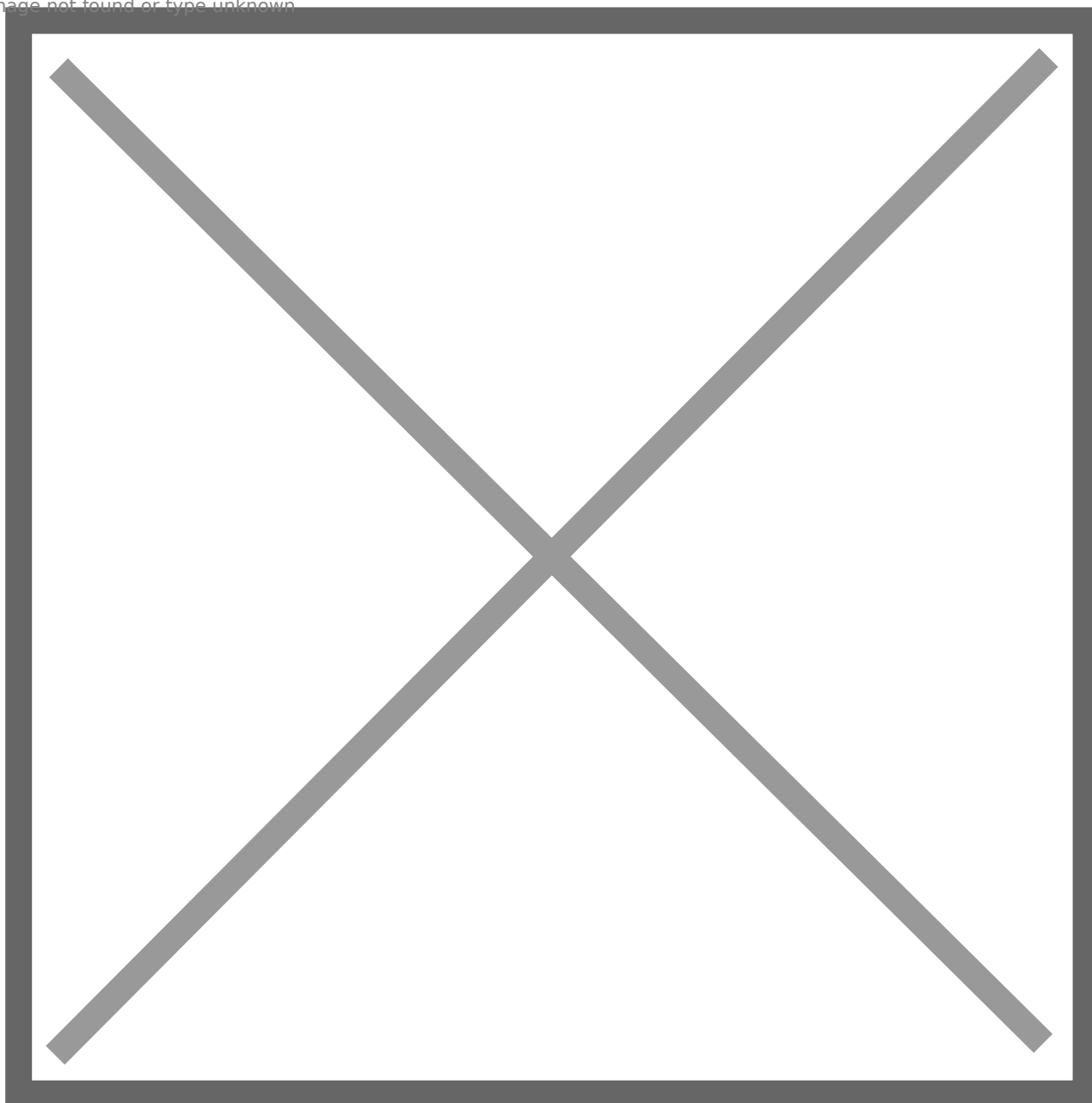
[/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Συγκριτική αποτίμηση των δύο συστημάτων

Τη εποχή της δράσης του Παύλου και των στωικών (ελληνιστικοί χρόνοι) οι άθλιες κοινωνικές συνθήκες γέννησαν τον «οικουμενικό» πόθο στους αδύνατους για την σωτηρία τους εκ των άνω, επειδή αισθανόταν αδύναμοι να σωθούν με τις δικές τους δυνάμεις εκ των κάτω. Η κοινή αναμονή της άνωθεν σωτηρίας βοήθησε πολύ στη διάδοση των παυλικών ιδεών περί σωτηρίας του ανθρώπου. Οι δύο θρησκείες ανταποκρίνονταν σύμφωνα με τις αντιλήψεις τους στην υπαρκτή ανάγκη της σωτηρίας. Και τα δύο συστήματα καθότι θρησκευτικό-φιλοσοφικά διαποτίζονται από έντονο δογματισμό. Οι στωικοί έχουν την Ειμαρμένη την δύναμη η οποία τα πάντα ποιεί με σοφία. Η Ειμαρμένη διαποτίζει τη φύση η οποία είναι έργο της. Ο άνθρωπος ανακαλύπτει το θείο μελετώντας τη φύση και την πορεία του μέσα σε αυτή (ιστορία) (Ιωαννίδης, 2001: 163, 166)

Image not found or type unknown

Στωικισμός και Ειμαρμένη

Στον στωικισμό παν το υπαρκτό μετέχει στη φύση (σύμπαν) σαν συστατικό στις . Η φύση ενέχει το κάθε στοιχείο της, το συγκρατεί και το καθορίζει με τους αναλλοίωτους νόμους της. (Long,2012: 262). Σε ένα τέτοιο σύμπαν η λειτουργία των μερών του είναι προκαθορισμένη άρα προβλέψιμη και εύκολα κατανοητή σε όποιον γνωρίζει . Διότι οι νόμοι (αίτια) είναι οι μηχανισμοί της λειτουργίας όλων των φυσικών πραγμάτων. Οι νόμοι λειτουργούν συνδυαστικά σαν μία γενεσιουργό αλληλουχία η οποία είναι γεννήτορας των φαινομένων (αιτιατά). Η σταθερότητα των νόμων ορίζει και την σταθερότητα των φαινομένων με τέτοια ακρίβεια, ώστε το ίδια αίτια να οδηγούν πάντα στο ίδιο αιτιατό. Η Ειμαρμένη γνωστή, επίσης και

ως Ανάγκη, είναι μια συγκεκριμένη φυσική και αυστηρά συγκροτημένη διάταξη των πάντων μέσα στον κόσμο. Κατά συνέπεια σε ένα τέτοιο σύμπαν είναι αδύνατον να συμβεί κάτι αναίτια. Η ύπαρξη όμως ανερμήνευτων αιτιατών οδήγησε ορισμένους στωικούς να προσπαθήσουν να ερμηνεύσουν λογικά το αναίτιο. Η απάντηση τους ήταν ότι το φαινομενικά αναίτιο είναι παράγωγο κάποιας άγνωστης σε μας μεταβολής των συνθηκών. Επιπλέον, στη στωική κοσμολογία δεν υπάρχει , ούτε το αυτόνομο, ούτε η αυτεξούσια δράση των υποκειμένων. (Sharples, 2002: 94). Ο Χρύσιππος μελετώντας την αιτιοκρατία αποφαινεται ότι κάθε ύπαρξη είναι προορισμένη κατά την πλάση της για να εκτελέσει ένα ειδικό και μοναδικό σκοπό . Από την δομή της δημιουργίας της απορρέουν και οι ειδοποιές ειδικές ιδιότητες. Η αρχή της δράσης του όντος, είναι ένα εξωτερικό αίτιο, αλλά τρόπος ενέργειας του είναι νομοτελειακά προκαθορισμένος από εσωτερική του δομή. (Long, 2012: 266-267).

Η Ειμαρμένη ή Ανάγκη είναι θεολογικά η θεία βούληση (Λόγος), η οποία εκδηλώνεται σαν νομοτέλεια, η οποία εκτελεί το θείο σχέδιο της διαδικασίας του κόσμου. Ως εκ τούτου έχει θεϊκή ισχύ και κατά κανόνα είναι απόλυτη, υποχρεωτική και απαράβατη. Η στωική Ειμαρμένη είναι η δύναμη η οποία κινεί τα πάντα απαρέγκλιτα (Ζήνων), και διοικεί τον κόσμο επειδή είναι θεϊκή (Χρύσιππος). Στη στωική ερμηνευτική τα πάντα λειτουργούν αρμονικά επειδή εκτελούν τον ειδικό ρόλο για τον οποίο είναι προγραμματισμένα. Κατά την ιδεολογική πορεία η Ειμαρμένη τροποποιήθηκε υπέστη φιλοσοφικό πλατωνικό διαλύσιμό, αποκτώντας μια δεύτερη αντιθετική φύση την ευμενική. Το καινοτόμο τόλμημα αποδείχθηκε θετικό για τον ανθρώπινο ψυχισμό, επειδή η δεύτερη φύση της Ειμαρμένης είναι η αγαθή πρόνοια, η οποία συμμετέχει στη κυβέρνηση του κόσμου. Η ύπαρξη του αγαθού στον κόσμο τον κάνει όμορφο επειδή , με την συνεργασία των δύο φύσεων της απαλύνεται μέρος από το άγος του προκαθορισμού. Η αγαθή φύση της ειμαρμένης ενσωματώθηκε και στο θεό (Χρύσιππος), επειδή, ο θεός ταυτίζεται με την ειμαρμένη. Έχοντας αυτή την ποιότητα ο θεός δεν φαντάζει πλέον μόνο σαν μια δυναμική και αλύγιστη λογικότητα αλλά και σαν μια αγαθή λογική προνοητικότητα. Η Στωική απόδοση αγαθότητας στο θεό έδωσε το έναυσμα σε φιλοσοφικές προσπάθειες να αποδείξουν ότι ο θεός έπλασε ένα τέλειο κόσμο. (Γεωργούλης, 2008: 382-384) Ο άνθρωπος ζει κατά την φύση όταν γνωρίζει την αλήθεια των νόμων της και των μεταξύ τους σχέσεων και όχι όταν αποτελεί απλό στοιχεία της φύσης. Όσο πιο βαθιά εισχωρεί ο άνθρωπος στη γνώση της λειτουργίας των φυσικών νόμων τόσο πιο ικανός θα γίνεται στο καλλίτερο σχεδιασμό του μέλλοντος του. Διότι γνωρίζοντας τα αποτελέσματα των αιτίων θα ζει αφ' ενός σε συνειδητή αρμονία με τη φύση και αφ' ετέρου θα είναι επιπλέον πιο ακριβής στις προβλέψεις του (Στωικός σοφός). Τέλος το πλέγμα των σχέσεων των αρχών της φύσης μεταξύ τους είναι ο συνδετικός λόγος ο οποίος κρατά το σύμπαν

Χριστιανισμός και θεία κλήση

Και στον Χριστιανισμό η ιστορία και η πορεία του κόσμου γίνονται αντιληπτά υπό την θεϊκή σκέπη ενώ τα γεγονότα είναι εκδηλώσεις της Βουλής του Θεού. Στην Καινή Διαθήκη ο θείος προορισμός αναφέρεται είτε σαν προδιαγραφμένα γεγονότα το οποία αποδίδονται σαν προφητεία «γέγραπται δια του προφήτου» ή σαν εκπλήρωση της προφητείας «εκπληρωθεί το ρηθέν [...] του προφήτου λέγοντος». Διότι σύμφωνα με το κατά Ιωάννη «η σωτηρία εκ των Ιουδαίων εστίν» (Ιωαν.4,22-23) Το σχέδιο του Θεού μπορεί να ακυρωθεί εν μέρει όταν μια μερίδα ανθρώπων δεν το αποδεχθεί όπως στην περίπτωση των Φαρισαίων και των νομικών τους οι οποίοι επειδή δεν βαπτίσθηκαν « την βουλή του Θεού ηθέτησαν εις εαυτούς» (Λουκ. 7,30) . Όλα γίνονται σύμφωνα με το σχέδιο του Θεού « ότι δει πληρωθῆναι πάντα τα γεγραμμένα εν των νόμω Μωυσέως και προφήταις και ψαλμοίς περί εμού [...]ότι ούτω γέγραπται και ούτω έδει παθείν τον Χριστόν και αναστήναι εκ νεκρών τη τρίτη ημέρα, και κυρηχῆναι επι τω ονόματι αυτού μετάνοιαν και άφεσιν αμαρτιών εις πάντα τα έθνη» (Λουκ. 24, 44-47). Ο Ιησούς εφαρμόζει κατά γράμμα τα γραμμένα για αυτόν από τον Πατέρα του . Μπορούσε να αποφύγει καταστάσεις όπως φαίνεται από το λύγισμα του στη Γεσθημανή και ανέβαλε τη σύλληψη του διαφεύγοντας τον κλοιό των φαρισαίων επειδή έπρεπε να συλληφθεί την καθορισμένη από τον Θεό στιγμή. Ο Ιησούς δεν ήταν ελεύθερος να πράξει αλλά υποταγμένος στο θέλημα του Πατέρα του, όπως και ο θεός των στωικών ήταν υποταγμένος στην δύναμη της ανάγκης («ανάγκα και θεοί πείθονται»). Αρχές τριαδικότητας «Εγώ και ο πατήρ μου εν εσμεν» (Ιωαν.10,30-31) «εν εμοί ο πατήρ καγώ εν αυτώ(Ιωαν. 10,39)) Και αν λάβουμε υπόψιν την αλήθεια του Τριαδικού Θεού και το γεγονός ότι Θεός σαρκώθηκε στον Υιό του για τη σωτηρία του κόσμου και επομένως είναι ο ίδιος σε άλλη υπόσταση συμπεραίνουμε ότι ο Θεός θεολογικά είναι αιχμάλωτος των ίδιων των βουλών του.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)